

O prípade Ľudvíka Vaculíka môžeme povedať len to, že som o jeho prejave v posledných mesiacoch rozmýšľala najčastejšie a priznávam sa, chvíľami som si hovorela, že veci predsa len zjednodušuje, to či ono absolutizuje a určitý jav posudzuje príliš izolovane, Ale moje pochybnosti sú teraz rozptýlené, lebo „súbor opatrení“ podnikaných proti spisovateľom a ich tlačí Vaculíkovu analýzu žiaľbohu potvrdil.

Lenže myslím si: mechanizmus vládnutia, ktorého charakteristické črty a sprievodné znaky Vaculík zisťoval, môže hladko fungovať len vtedy, ak sa opiera o široký súhlas ovládaných, čiže keď vládne nad myslami ľudí. A hoci teda Ústredný výbor iste môže dostať premnohé listy žiadajúce proti spisovateľom a vôbec inteligencii zákroky ešte drakonickejšie — predsa len som si istá, že tento takzvaný „súbor opatrení“ kruh súhlasiacich nesporne zmenší.

Preto tieto opatrenia v konečnom dôsledku nie sú účelné ani z hľadiska tých, ktorí ich nariadili a ktorým mali slúžiť.

16. október 1967

Kultúrny život č. 17. 26. apríla 1968

Kornel Földvári Sitnianski rytieri

Človeka až tak mrazí, keď sleduje šiky zápalistých vlastencov slovenských, ktorí stá bájni sitnianski rytieri vyskakujú priam spod zeme pod vplyvom demokratickej — presnejšie pod vplyvom obáv z demokratickej. Ešte včera títo samozvaní rodofubovia oddeľovali od skupinky pravoverných prašivé ovce v podobe rozličných revizionistov, liberálov, nacionalistov, kozmopolitov a iných úchylkárov [v prípade potreby neváhali dokonca z múzea vyťahnuť trockizmus — ako o tom svedčí proces sotva pred desiatimi rokmi], dnes nás naopak zháňajú všetkých do hrby, aby bol len jeden ovčinec a jeden [stále ten istý] pastier. Odrazu sme všetci predovšetkým Slováci. Ich snaha je celkom jednoznačná: aby zmizli v mori slávnostných trikolór a zástav a zakryli svoju ešte celkom sviežu minulosť donedávna potupením a dnes znovuzrodením národným znakom.

A tak si odrazu nestačíme pretierať oči a s úžasom pozorujeme, že ľudia, ktorí ešte nedávno chápali aj praktizovali internacionalizmus tak, že prednosť majú všetky ostatné národy a národnosti a ako poslední z posledných sú Slováci — bezprávná Popoluška vo vlastnej krajine, odrazu sa vyhlasujú div že nie za zakladateľov Slovenského učeného tovarišstva, či za iniciátorov ustanovenia spisovnej slovenčiny na fare v Hlbokom. Ešte vo februári tohto roku zakázali novinám pripomenúť narodeniny „buržoázneho nacionalistu“ Husáka a z miest najvyšších zahrneli na redakciu Kultúrneho života, že uverejnili jubilantovu fotografiu — a dnes odrazu v ná-

rodnom kroji berú meno federácie nadarmo a usilujú sa obratne rozdeliť dravú obrodnu ríavu do dvoch regulovaných korytí.

Ani čo by sme všetci kdesi hlboko v duši necitili, že využitím federácia je nielen vecou našich srdc, ale základným existenčným predpokladom nášho ďalšieho bytia, varujú nás hlasom veľkým: opatrne, opatrne, bratia Slováci, najprv federácia [veď sme za ňu vedno bojovali — my na sudcovskom prestole a vy na lavici obžalovaných], až potom demokratizácia. [Ani čo by tu nešlo o jediný nedeliteľný proces: po demokratizácii voláme predsa v mene úspešného uskutočnenia federácie — aby bola ojazšteným naplneným národných túžob a nie iba komédiou so starými hercami v nových kulíšákoch.] Nehovorme teraz o starých krivdách, neoslabujme sa previerkami charakterov a činov, držme sa my len pečne pokope, aby nám nedajbože niekto cudzí [bubu- bu!] rukou kradmou nesiahol na naše výdobytky.

Naozaj sme všetci Slováci — Jánošík rovnako ako Gajdošík, ktorý ho zradil? Pošpinené ruky odrazu zažiara ako reklama na Schichtovo mydlo len zato, že pomáhajú niesť transparent svojim včerajším obetiam? Ak mi niekto odpočúva telefonické rozhovory (pozri glosu K. Trinkewitza v LL. č. 8!), mám byť šťastný, že je to Slovak a nie povedzme Habešan a mám ho za to i s jeho chleboďarcami zbožňovať nežnou bratskou láskou? Či ak sa dozviem o človeku, ktorý kedysi pri výsluchu s obľubou páčil svojim „pripadom“ ruky, že sa usvedčí vzedeláva v kriminalistike, mám byť hrdý, že nám rastie zdatná slovenská kriminalistická inteligencia? Naozaj nie som ani v mene federácie presvedčený, že náš hlupák je múdrejší, než hlupák kdekolvek inde na svete.

Márnotraní synovia patria do biblie a nie do politiky. Národ nie je zaslepený otec, ktorý by na počesť ich milostivého návratu usporiadal slávnostnú hostinu. Ak sa v kuloároch so starostlivo zmaštenou tvárou usilujú brzdíť oprávnenú kritiku čohokoľvek, čo by zasiahlo aj ich, staronovými teóriami o „nepodrážaní nôh súdruhoví Dubčekovi“ a rozkolísanú pôdu pod vlastnými nohami stotožňujú s podryvaním základov nášho zriadenia, usvedčujú sa vlastnými slovami. Úbohí a maloverní, ktorí nikdy nepocitili, čo znamená dôvera ľudu, si nedokážu uvedomiť, že kto by chcel podraziť nohy tomu, čo dnes reprezentuje A. Dubček, musel by ich podraziť aj štrnásť miliónom ľudí.

Ak teda nechceme, aby sa boj o federáciu zmenil na frašku, nemali by v ňom mať miesto korteši, ktorí ešte včera kričali: „Vivat ktokoľvek, kto vládne, hoci aj Novotný!“ (a s ním aj tupý centralizmus, potláčanie práv Slovákov a ich postupné „splývanie“) a dnes: „Nech žije federácia!“ (a pod jej pláštikom naďalej bezstarostne i oni.) Podobné typy patria do Kalinčiakovej Reštavrácie alebo ešte lepšie, do Chalupkovho Kocúrka. A definitívne.

Kultúrny život č. 17. 26. apríla 1968